

Prof. dr. Matjaž Jeršič — šestdesetletnik

Generacija slovenskih geografov iz šestdesetih let je prehodila bogato in zanimivo strokovno pot od svojih prvih socialnogeografskih problemsko usmerjenih regionalnih analiz do usmeritev v določena tematska področja, ki so jim marsikdaj morali postaviti temelje ter jih v stroki in praksi tudi uspešno razvijali. Slavljeneц je najboljši primer takšne strokovne poti, ki mu je dala številne različne izkušnje; te je pri svojem delu v polni meri izrabil in s svojo delavnostjo, doslednostjo in delovno disciplino dosegel zavidljive uspehe.

Po diplomu iz geografije na geografskem oddelku takratne Prirodoslovno-matematične fakultete v Ljubljani se je dr. Jeršič leta 1962 zaposlil kot asistent na Inštitutu za geografijo Univerze, kjer je po letu 1968 delal kot znanstveni sodelavec. Sprva je sodeloval pri raziskavah sodobnih procesov deagrarizacije in urbanizacije ter njihovih učinkov v slovenskem prostoru. Po zagovoru doktorske disertacije Družbena geografija Blejskega kota leta 1965 je postal nosilec vrste raziskovalnih nalog, ki so bile vedno bolj usmerjene v turistično problematiko, njegovo temeljno raziskovalno in delovno področje. *Izletniška potovanja in izletniški prostor prebivalstva slovenskih mest, Možnost razvoja kmečkega turizma v Sloveniji, in Vrednotenje prostora Slovenije z vidika razvoja turizma in rekreacije*, so njegove takratne raziskovalne naloge. V vsebinskem oziru je dr. Jeršič strokovno zanimanje ohranil do danes, seveda teoretsko in metodološko poglobljeno in obogateno. Pri tem se je ves čas zavedal potreb prakse predvsem z elementi vrednotenja prostora, regionalnega planiranja in varstva okolja. Šestdeseta leta je dr. Jeršič izrabil tudi za strokovno izpopolnjevanje v tujini, ki mu je poglobilo zanimanje za turističnogeografsko problematiko in nedvomno utrdilo socialnogeografsko usmeritev. V letih 1968–1969 je bil na dvanajstmesečnem izpopolnjevanju na Gospodarsko-geografskem inštitutu Univerze in Geografskem inštitutu Tehnične visoke šole v Münchnu, leta 1964 pa se je en mesec izpopolnjeval na Geografskem inštitutu dunajske Univerze in leta 1969 en mesec na Geografskem inštitutu Poljske akademije v Varšavi. Dr. Jeršič je veliko prispeval k razvoju znanstveno-raziskovalnega dela v turistični geografiji, kar mu je že takrat prineslo vodilno vlogo na tem področju v slovenski in tudi jugoslovanski geografiji. V Sloveniji je turistična geografija tako postala eno v praksi najbolj odmevnih področij pri raziskovanju turizma in eno najbolj odmevnih v geografiji sploh.

Leta 1970 se je dr. Jeršič vključil v delo pri pripravi strokovnih podlag za prostorski plan SR Slovenije, kar ga je pripeljalo na delovno mesto samostojnega svetovalca v takratnem Biroju za regionalno prostorsko planiranje oz. kasnejšem Zavodu SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje, ki je bil leta 1974 pridružen Zavodu SR Slovenije za družbeno planiranje. Tam je sprva sodeloval pri pripravi strokovnih podlag za prostorski plan SR Slovenije, leta 1973 pa je prevzel strokovno vodstvo priprav za dolgoročno usmerjanje uporabe slovenskega prostora. Rezultati tega dela so bili objavljeni v šestih publikacijah Zavoda SR

Slovenije za družbeno planiranje z naslovom *Zasnova uporabe prostora SR Slovenije*. Sodeloval je tudi pri nekaterih drugih nalogah kot so *Izhodišča, poglavitni smotri in smernice za urejanje prostora, Začasna obvezna enotna metodologija in minimum obveznih enotnih kazalcev za pripravo družbenega plana SR Slovenije*, pri strokovnih podlagah za pripravo družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981–1985 ter dolgoročnega plana SRS in pri Sloveniji 2000. Pri tem delu je pokazal velik smisel za vrednotenje prostora, generiranje njegovega ravnanja ter za izdelavo ustrezne metodologije kot tudi smisel za organizacijo raziskovalnega dela in za delo v raziskovalnih skupinah. Njegovo delo ga je pripeljalo v članstvo nekaterih strokovnih komisij, še posebej v delovni skupnosti Alpe-Adria ter v republiškem svetu za varstvo okolja. Pri tem delu se je dr. Jeršič temeljito seznanil z regionalnim planiranjem in aplikativnim raziskovalnim delom. Postal je tudi eden vodilnih regionalnih načrtovalcev, s čimer je odprl pot marsikaterim geografskim prizadevanjem na tem področju.

S pedagoškim delom je dr. Jeršič začel leta 1974 kot vabljeni predavatelj na podiplomskem študiju urbanizma in prostorskega planiranja na FAGG, kjer predava še danes. Od leta 1980 predava na geografskem oddelku FAGG v Ljubljani predmet Valorizacija in varstvo okolja v prostorskem planiranju. Svoje bogato znanje na področju turistične geografije, regionalnega planiranja in varstva okolja dr. Jeršič od leta 1982 kot izredni in od leta 1989 kot redni profesor na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete prenaša tudi na številne rodove študentov geografije. Razvil je predmete Geografija turizma, Geografija prometa, Geografija razvitih držav, kasneje Geografija Angloamerike in usmeritveni predmet Turistična geografija ter Metodologija socialne geografije. Kot vodja in glavni izvajalec turistične usmeritve ter kot mentor diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog je vzgojil vrsto geografov, ki so se uspešno vključili v praktično delo v turizmu.

Svoje razvejeno pedagoško delo je razširil še na predavanja iz predmetov Planiranje rekreacije in turizma na Biotehniški fakulteti v študijskih letih 1984/85 in 1987/88, na Geografijo turizma na Pedagoški fakulteti v Mariboru ter v študijskem letu 1994/95 tudi na predavanja na Visoki šoli za gostinstvo in turizem v Portorožu. Če k temu dodamo še sodelovanje na raznih seminarjih, domačih in mednarodnih strokovnih srečanjih, vodstvo tujih ekskurzij pri nas, našteji pa bi lahko še marsikaj, kar mora — tako kot drugi kolegi na oddelku — postoriti, si je kar težko predstavljati, od kod dr. Jeršiču še čas za tako obsežno znanstveno-raziskovalno delo, strokovno izpopolnjevanje v tujini in sodelovanje s prakso, za katero opravlja obsežne znanstveno-raziskovalne naloge na področjih, ki jih je raziskoval že pred prihodom na Fakulteto, za potrebe novega prostorskega plana in še posebej razvoja turizma v Sloveniji.

Še bi lahko naštevali jubilarne strokovne dejavnosti, od dvomesečnega strokovnega izpopolnjevanja na Ekonomskogeografskem inštitutu v Münchnu in dveh krajših izpopolnjevanj na Zavodu za prostorsko urejanje in regionalno planiranje v Bonnu do referatov, s katerimi je sodeloval na vseh zborovanjih slovenskih

geografov od leta 1984 naprej, na XXV. svetovnem kongresu geografov v Parizu (1984), na večjih simpozijih Komisije za turizem Mednarodne geografske zveze, na mednarodnem posvetovanju alpskih držav o varstvu okolja pri komisiji za zaščito Alp ter na drugih tujih posvetovanjih, na več medinstitutskih mednarodnih geografskih, slovensko-nemških seminarjih v Ljubljani, Beyreuthu, Münchnu in Frankfurtu, jugoslovansko-poljskih seminarjih, na kongresih jugoslovanskih geografov in na specializiranih jugoslovanskih geografskih simpozijih.

V osemdesetih letih je dr. Jeršič za študijske potrebe, pa tudi za širšo uporabo izdal prepotrebne učbenike *Turistična geografija* (1985), *Osnove turizma* (1990) ter kot avtor ali soavtor vrsto srednješolskih učbenikov, *Osnove turizma*, *Regionalna geografija sveta* in *Turistična geografija*, sodeloval pa je tudi pri oblikovanju prvega celostnega turističnega vodnika Slovenije. Med Jeršičevimi znanstvenimi študijami iz tega obdobja je treba posebej omeniti študiji *Turistična funkcija naselij v slovenskih Alpah* (1983), v katerih je podal zanimivo klasifikacijo alpskih turističnih naselij v SRS, in *Učinki počitniških stanovanj na okolje* (1986), v kateri je prikazal razprostranjenost počitniških bivališč po Jugoslaviji. Obe študiji je dr. Jeršič predstavil na nekaterih mednarodnih posvetovanjih in jih v tujini tudi izdal. Na prostorsko-načrtovalskem področju pa je ob vrsti manjših razprav svoje raziskovalno delo zlasti v zadnjem času usmeril na področje rekreacijskih navad in regionalnih prostorskih vplivov, vrednotenje pokrajinskega potenciala, prostorsko načrtovanje za potrebe rekreacije in turizma ter na vprašanja banke podatkov za rekreacijska območja in objekte. Tudi sicer je Jeršičevo raziskovalno delo pritegnilo pozornost v tujini, kjer je objavljaj v znanstvenih revijah *Münchner Studien zur Sozial und Wirtschaftsgeographie*, *Berichte zur Regionalforschung*, *Confini e regioni*, *Geographica Jugoslavica*, *Klagenfurter Geographische Schriften*, *Arbeitsmaterialien zur Raumordnung und Raumplanung* Univerze v Bayreuthu, *Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences in Europe*.

Ob vsem tem je dr. Jeršič našel še čas za sodelovanje pri Splošni geografski monografiji Slovenije, za katero je pripravil poglavji o turizmu in prometu, pri Regionalni geografiji Severozahodne Slovenije s članki o Blejskem kotu in Zgornjesavski dolini ter pri pripravi turističnih kart za Atlas Slovenije. Na področju prostorskega planiranja je praktično deloval pri izdelavi prostorskih oz. urbanističnih načrtov za Hrastnik, Postojno, Triglavski narodni park, krajinski načrt Polhograjski Dolomiti in Ljubljansko barje ter pri snovanju kataloga podatkov o naravnih lastnostih prostora (Urbanistični inštitut, 1986). Dejavno delo na tem področju izpričujejo tudi številni stiki, ekspertstvo in sodelovanje v nekaterih domačih in mednarodnih prostorsko-načrtovalskih komisijah.

Enako vestno kot raziskovalno in pedagoško delo je dr. Jeršič opravljal tudi vse druge nemajhne zadolžitve, upravišтво Geografskega vestnika, predsednikovanje Ljubljanskemu geografskemu društvu v letih od 1982 do 1986 in Zvezi geografskih društev Slovenije v letih od 1991 do 1993, članstva v raznih strokovnih komisijah ter triletno zastopanje geografije v raziskovalnem polju Prostor pri Ministrstvu za

znanost in tehnologijo. S pretanjenim občutkom za delo z ljudmi in še posebej za povezovanje strokovnih in pedagoških interesov svojih kolegov ter za reševanje silno zapletenih problemov je v letih od 1987 do 1989 opravljal funkcijo predstojnika Oddelka za geografijo na Filozofski fakulteti.

Tako obsežno, raznovrstno in uspešno slavljenčevo delo bi potrebovalo veliko več prostora. Slovenska geografija se je z njegovim delom močno uveljavila v regionalnem planiranju, turizmu, varstvu okolja in urejanju prometa. Njegovi tehtni prispevki in referati doma in v tujini pa so bili vedno deležni posebne pozornosti.

V resnici se vrednosti slavljenčevega dela zaveš šele takrat, ko naj bi na kratko predstavil njegovo ogromno delo, za katerega je značilna temeljitost in predanost ter zaradi česar njegovih dosežkov skoraj ni mogoče deliti na bolj ali manj tehtne. Po naravi in duši športnik, nekdanje bil odličen smučarski tekač, je dr. Jeršič, ki se je rodil 2. marca 1934 v Ljubljani, kjer se je tudi šolal, v bistvu ostal velik ljubitelj narave in geograf, ki živi s turizmom. Turizem in drugi strokovni problemi, ki ga najbolj zanimajo, pa so danes v ospredju tako gospodarskega in regionalnega razvoja Slovenije kot tudi stroke. Glede na jubilejno delovno vnetje smo prepričani, da bo na obeh področjih, pa tudi pri vzgoji geografov še veliko storil. Slovenski geografi mu želimo še veliko uspehov in trdnega zdravja.

Mirko Pak

Ob smrti Pavla Stranja

Zapustil nas je Pavel Stranj, sodelavec Slovenskega raziskovalnega inštituta (SLORI) v Trstu, mož z velikim osebnim žarom in neverjetno energijo, natančnostjo in poštenostjo. Pavle, kot smo ga klicali, je v celoti izgorel za druge. Bil je kot starozavezni oče in prerok ali kot novozavezni apostol slovenske skupnosti v Italiji.

Tako slabo "oprijemljivo" je njegovo delo, pa nepopisno pomembno. Kdo je sploh bil? Imel sem se za tistega, ki mu je bil zelo blizu, saj sva petnajst let strokovno sodelovala, vendar zelo malo vem o njegovem življenju. Pa kljub vsemu ta kratek spominski zapis o Pavlu Stranju ne more biti drugačen kot osebni.

Rojen je bil 4. avgusta 1946 v Trstu. Leta 1981 je diplomiral iz zgodovine na tržaški univerzi z nalogo "Slovenska osnovna šola v tržaški pokrajini 1945–1980". Še pred tem, leta 1975, se je zaposlil na SLORI-ju. Poprijel je za vsako delo, od najbolj preprostega tehničnega do vodenja raziskovalnih projektov. Bil je enkraten organizator. V vsakem primeru je bila naloga vestno opravljena. Odlično obvladaje kar nekaj svetovnih jezikov mu je omogočalo, da se je neposredno seznanjal z manjšinsko problematiko po Evropi in tudi neposredno poročal mednarodni javnosti o težavah in dosežkih slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.